

*Н. М. Дика,
старший викладач
кафедри методики викладання
мов і літератур
КМІУВ*

Від учнівської олімпіади до вершин науки

Предметні олімпіади — одна з традиційних форм звіту про роботу вчителів і учнів у школі, районі, області, республіці.

У Київському міжрегіональному інституті удосконалення вчителів ім. Б. Грінченка в 1993-94 навчальному році на олімпіадах з української мови та літератури, з німецької, іспанської, французької й англійської мов взяло участь 890 учнів Київської області й 860 — з м. Києва. Серед них були представники середніх, загальноосвітніх шкіл, шкіл-гімназій, шкіл-ліцеїв, ПТУ та інших навчальних закладів. До складу журі входили кращі фахівці м. Києва і області, вчителі-методисти, викладачі та співробітники Київського міжрегіонального інституту удосконалення вчителів ім. Б. Грінченка, Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, Київського педагогічного університету ім. Драгоманова, Київського державного педагогічного інституту іноземних мов, гостя з США — Рейсер Шеррі, нині вчитель фахівської середньої школи № 4 та ін.

Як сказав заступник директора інституту удосконалення вчителів ім. Б. Грінченка С. С. Ющенко: «Мета предметних олімпіад — дати змогу виявити не тільки певні знання, практичні навички, загальний кругозір, індивідуальні нахили, інтереси, відібрати творчих, обдарованих дітей, а й допомогти їм у виборі професії».

Предметні олімпіади проводились і раніше. Але, на мою думку, йшли вони «битим шляхом», відбувалися традиційно.

Відмінне ж щойно проведених від попередніх бачиться в піднесеності її учасників, у прагненні поділитися своїми думками, враженнями, у високій громадянській активності, а також у надзвичайній зацікавленості батьків і вчителів.

Підсумки олімпіади показали, що значна більшість учнів справились із запропонованими завданнями, показала добрі знання, уміння і навички з мов та літератур, широку ерудицію. Вони висловлювали свої думки відверто та оригінально, нестандартно оцінювали життєві явища і факти. Про це свідчать пристрасні письмові роботи, дискусії з приводу процесів оновлення культурно-політичного життя країни. Як видно з творів, молодь хвилює сьогоднішня з усіма його труднощами. Учні обізнані з періодичними виданнями, теле- і радіопередачами.

Більшість творчих робіт свідчать про глибоке знання теми, відзначаються небайдужістю, щирістю, вправним стилем, як, наприклад, твір учениці гуманітарного ліцею при Київському університеті ім. Тараса Шевченка Зої Грабовської:

Дивосвіт рідного слова

Що є рідне слово?.. Головний нерв нації, її біль, і радощі, і мрії, її доля... Тисячоліттями народжувалося воно в нуртуванні хвиль суворого Дніпра, злітало з кам'яних вуст Святого Володимира, ридало співами українських матерів і гинуло із зрадницьким пострілом у щире козацьке серце, та гинуло — не вмираючи. Воно поглинало стогін верболозу, гуркіт зброї, вільну пісню і кольори — чорний і червоний м українського рушника, чомусь завжди барви кохання й смерті огортали, сповиваючи, рідне слово. Як дитина, щире і відверте, воно плакало й сміялося, відкриваючись кожному так довірливо, що стискалося серце, але було й таким же беззахисним, знищуваним наказами, ненавистю і зневагою. Потім, наче зелений паросток надії, пробивало мармур, тяглося відважним сплеском листя до того незвичайного світу: коштовних зірок, обіймів нічного неба і безмежності обрію, вбирало в себе найменший порух Всесвіту і підіймалось над Україною. Слово

перетворювалося з безсилового паростка на велетень — міцний дуб, його мрійливість — на духмяність ялини, краса — на пахощі бузку. Воно розчинялось у нашій свідомості, захоплювало своєю всевладністю і гнучкістю. Тепер українське слово панувало над безмежністю світу: воно було здатне підносити і принижувати, закликати, спотворювати і відроджувати. З вуст митця воно оживало мальовничими краєвидами, обурювало і відкривало вічну мудрість. Народжене в боротьбі, слово закликало на подвиги, саме воно вело полки Богдана Хмельницького і спливало кров'ю із загиблими юними патріотами в Крутах...

Щире українське слово мерзне на байдужих стулених вустах, воно вимагає глибокої поваги і захоплення своїми барвами, дозволяючи танути в сої тільки вибраним — ченцям цього розкішного храму м мови.

Слово — це п'ять беззахисних літер,

Лє глибина його незмірна.

Мудрість його — нескінченна...

Були, звичайно, команди, які не завоювали жодного призового місця. І це не випадково, адже якість викладання в кожній школі різна. Не всі учні змогли правильно виконати нескладні завдання на редагування, не помічали тавтології, русизмів і т. ін. Нові обрії вивчення мов і літератур дозволили ввести завдання з фольклору, міфології, Біблії, з якими теж справились далеко не всі учасники.

Досвід проведення олімпіад переконує, що треба систематично вести копітку роботи з учнями, прилучати їх до нетлінних скарбів народної творчості, ставити дітей на твердий ґрунт віками закріплених традицій, звичаїв, прищеплювати любов до духовних оберегів пам'яті.

Хотілося б висловити побажання на майбутнє:

- 1) ретельніше вибирати учнів на олімпіаду, щоб потрапляли на неї найпідготовленіші, найобдарованіші, найкмітливіші, найактивніші;
- 2) авторам завдань відповідальніше ставитись до добору запитань, тому що, гадаю, навіть не кожен фахівець зміг би без допомоги словника

пояснити лексичне значення слів *україніка*, *україністика*, як це пропонувалося зробити одинадцятикласникам;

- 3) надати ширші можливості переможцям олімпіади вступати до вищих навчальних закладів свого краю на факультети мовно-літературного профілю на довіру, тобто без складання вступних іспитів.